

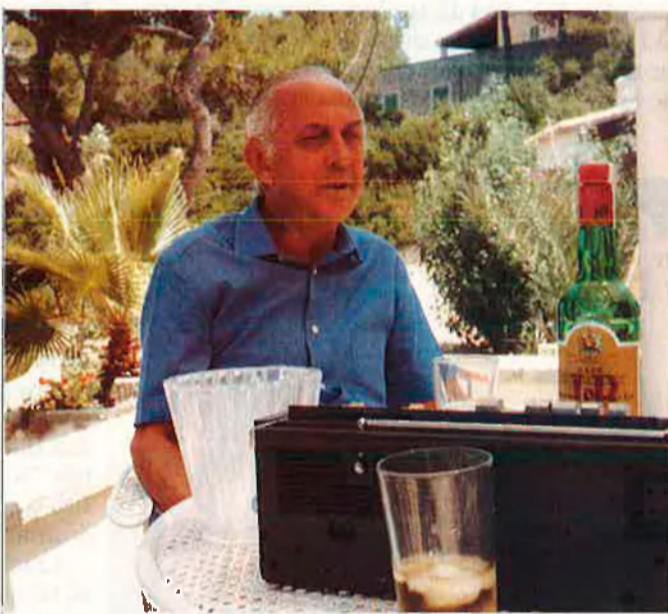
Jaume Vidal o la llibertat

La passada setmana va morir Jaume Vidal Alcover. Una pneumònia l'havia dut a la UVI de l'Hospital del Mar de Barcelona.

El seu cos pastat amb el fang d'una nissaga longeva i que sempre havia gaudit d'una salut excel·lent degué decidir de sobte tallar el nus gordià d'una recuperació que s'endevinava prolongada i laboriosa, reproduint potser, tràgicament, un dels típics llampegueigs d'impaciència del seu esperit.

En quedarà, sens dubte, la seva extensa obra d'home de lletres en el sentit alhora més just i més ample d'aquesta expressió; l'obra literària, crítica i assagística que va escriure sempre *pour son bon plaisir*, aliè a les fluctuacions del mercat i de la moda tant com a la vanitat de sobreviure reduït a lletra impresa en un futur que ell ja no veuria. Però Jaume Vidal s'esmerçava tot ell a cada instant, i se servia —i fins i tot n'abusava— de si mateix amb una generositat que no coneixia pietat ni recança, i és així que la seva partença definitiva s'ha endut la més irreproduïble de les seves obres: ell mateix com a pedra de toc en forma de contertuli, que era una de les modalitats de creació artística més vives i fascinants que practicava.

No gaire després dels meus ja llunyans temps d'estudiant es va organitzar a la Universitat de Barcelona un col·loqui sobre Llorenç Villalonga, al qual van ser invitats a participar Miquel Dolç, Joan Sales i Jaume Vidal, que va demanar als organitzadors d'intervenir en darrer lloc. Miquel Dolç va parlar, amb una lucidesa no exempta de lleialtat, en nom dels que en el peculiar ambient polític i cultural de Mallorca havien estat adversaris del novel·lista; Joan Sales

Jaume Vidal Alcover.

ARXIU

se'ns va demostrar, de viva veu —era també un excel·lent conversador—, com l'autèntic creador i alhora el primer convençut del mite villalonguà. Jaume Vidal havia anat seguint les intervencions dels seus companys sense poder reprimir, amb aquell aire d'infant entremaliat que va conservar sempre, les seves reaccions, favorables o desfavorables, a les paraules que escoltava. En arribar-li el torn, adreçant-se a l'auditori, va començar per proclamar, dibuixant un ample vaivé negatiu amb l'avantbraç, la mà i l'índex estesos, que discrepava absolutament de tot el que allí s'hi havia dit. L'Aula Magna era plena de gom a gom, i els estudiants, immersos encara en la llarga nit franquista, van assistir, atònits primer i embadalits de seguida, a una meravellosa lliçó pràctica sobre les virtuts de la discrepància entre

persones intel·ligents i civilitzades, durant la qual els tres oradors alhora, enormement divertits i apassionats —i sense cap necessitat de renunciar a les respectives opinions—, van fer comprendre al seu auditori el fenomen villalonguà i la seva recepció a Catalunya i a Mallorca en tota la seva rica complexitat.

Si hagués de singularitzar un tret del seu caràcter jo triaria, sense cap mena de dubte, el seu sentit de la llibertat, que va exercir sense defalliments en tots els ordres de la vida. No crec que entre nosaltres hi hagi hagut mai ningú tan visceralment lliure de prejudicis, tan enemic de les opinions rebudes i de la vulgaritat com ell. Davant de qualsevol mancamament a la intel·ligència, perdia el que els professors de religió anomenaven, quan jo estudiava el batxillerat, el *respeto humano*, i se li desfer-

mava la llengua, que manejava com un infal·lible estilet —untat sempre, això sí, amb la confitura de la seva cordialitat excepte quan el contricant pretenia jugar amb les cartes marcades.

Quan va jubilar-se, els professors del seu Departament de Filologia Catalana a Tarragona van haver de decidir el ritual de comiat que sol fer-se en aquestes circumstàncies. Les habituals miscel·lànies d'homenatge quedaven excloses: tractant-se d'ell, qualsevol mena de dilació hauria significat el fracàs del nostre propòsit. Convertir-lo en tema acadèmic i dedicar unes jornades d'estudi a la seva obra literària també era impossible: el seu sentit del pudor ho hauria rebutjat violentment. Algú va donar aleshores una sortida que es revelà òptima; que la seva darrera lliçó magistral clogués un petit cicle de conferències sobre llengua i literatura catalanes obrades pels seus amics i companys universitaris. Aquesta solució el va fer feliç; però la seva darrera lliçó magistral —que va versar sobre un tema que li era car: l'ensenyament de la literatura— i les brillants i divertides sobretaules posteriors a les sessions acadèmiques ens van fer sentir amargament abans d'hora la seva futura absència de les aules universitàries. Ens consolava el pensament que la seva vitalitat intacta ens continuaria oferint per molt de temps encara allò que l'absurda burocràcia del sistema docent ens negava, però fins i tot aquesta il·lusió ens ha hagut de ser traumàticament arrabassada.

Josep M. Pujol